
จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2492 – 2546

Figurative Oil Painting in Thailand between 1949 –2004

ผศ.ศุภพงศ์ ยืนยง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย เพื่อศึกษาเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีของผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน อันเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรศิลปศึกษาและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ซึ่งผลสรุปข้อมูลมีดังนี้

1. วิวัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2492-2546 แบ่งช่วงเวลาออกเป็น 5 ระยะ คือ

1.1 จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะสมัยใหม่และภาพเหมือนจริงในยุคศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี พ.ศ. 2492 - 2501 เป็นช่วงที่มีการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติเป็นครั้งแรก และศิษย์ของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้นำความรู้จากการศึกษาต่อต่างประเทศมาเผยแพร่ในลักษณะงานศิลปะสมัยใหม่

1.2 จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคอิทธิพลศิลปะตะวันตก พ.ศ.2502 – 2511 เป็นช่วงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงร่วมแสดงงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนและภาพเหมือนบุคคลในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ และในช่วงดังกล่าวศิลปินที่จบจากอเมริกา ได้นำศิลปะสมัยใหม่เข้ามาเผยแพร่

1.3 จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะเพื่อศิลปะและศิลปะเพื่อชีวิต พ.ศ. 2512 ถึง 2522 เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้มีผลกระทบต่อการสร้างสรรค์ศิลปะสองแนวทาง คือ ศิลปะเพื่อศิลปะ และศิลปะเพื่อชีวิต ตามวิถีทางสภาพสังคม

1.4 จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะร่วมสมัย พ.ศ. 2523 - 2531 อันเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศที่เติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงทำให้เกิดแนวคิดทางศิลปะอย่างหลากหลาย

1.5 จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคโลกศิลปะไร้พรมแดน พ.ศ. 2532 - 2546 จาก

* อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เศรษฐกิจฟองสบู่ที่ล่มสลายเพราะความผิดพลาดกับการก้าวไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม จนกระทั่งถึงยุคโลกาภิวัตน์ที่มีสารสนเทศติดต่อกันอย่างทั่วถึง ทำให้ศิลปินมีแนวคิดการสร้างสรรคงานศิลปะหลายกระบวนแบบศิลปะ

2. วิเคราะห์กระบวนแบบศิลปะจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย พ.ศ. 2492-2546 จำแนกออกได้ดังนี้

2.1 เนื้อหาที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนและศิลปินนิยมสร้างสรรค์มากที่สุด โดยเรียงลำดับ ได้แก่ เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับภาพเปลือย เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับจินตนาการโดยสร้างให้ชัดเจนและคลุมเครือ เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อมนุษย์ และเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

2.2 รูปแบบที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนและศิลปินนิยมสร้างสรรค์มากที่สุด โดยเรียงลำดับ ได้แก่ รูปแบบแสดงความแนชัดของวัตถุ และรูปแบบแสดงอารมณ์

2.3 เทคนิคที่ปรากฏในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนและศิลปินนิยมสร้างสรรค์มากที่สุดโดยเรียงลำดับ ได้แก่ เทคนิคการแสดงผิวหยาบ และเทคนิคแสดงความเรียบร้อย

ABSTRACT

The purposes of this research is to study the development of Figurative Oil Painting in Thailand between 1949 –2004, and to study the content, form and technique of Figurative Oil Painting.

1. The development of Figurative oil Painting in Thailand between 1949 –2004 was divided into 5 periods as follow :

1.1 Figurative Oil Painting in Modern art and realism period between 1949 – 1958, during the first National Exhibition was held of art, when students of Professor Silpa Bhirasri took the knowledge from abroad to spread in Thai modern art.

1.2 Figurative Oil Painting with influence from Western Art period between 1952 – 1968, the period of King Rama IX who participated in The National Exhibition of Art. The influence of Artists from America spread more and more.

1.3 Figurative Oil Painting in Art period for art and art's for life's sake between 1969 – 1979. It's the period of political change Technique which had the effect to effect art in two ways: art for art and art for life according to the social context.

1.4 Figurative Oil Painting between 1979 – 1988 The period of country's

development and growth in economic, social, and political growth, as reflected in the way of thinking in the various forms.

1.5 Figurative Oil Painting in Globalization period between 1989 - 2004. Form the bubble economic That failed due to mistaken ways of the industrialized countries until globalization in which information connects and makes artists have creative art works in many art styles.

2. Analysis of the art style in Figurative Oil Painting in Thailand between 1949 –2004, divided into :

2.1 The content of Figurative Oil Painting and Creative Artists, such as people and environment, the nude and clearing and not clearing, the beliefs of man, and history and imagination. .

2.2 Form in Figurative Oil Painting in which the artist loves to create and order in form that shows Objective Accuracy and Form of Emotion.

2.3 Technique that appears in Figurative Oil Painting in which the artists loves to create, using techniques and texture and blending, for example.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่อารยธรรมตะวันตก อันหมายถึงความรวมถึงศิลปะจากตะวันตกได้ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทยตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งแนวคิดและกระบวนแบบศิลปะตะวันตก มีผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2534, หน้า 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของศิลปะตะวันตกในด้านจิตรกรรมภาพคนได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทยโดยเปลี่ยนแปลงลักษณะเฉพาะตนของจิตรกรรมประเพณีไทยโดยสิ้นเชิง พร้อมกับวางรากฐานการศึกษาศิลปะแบบตะวันตก (คณะกรรมการจัดงานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525, หน้า 17 - 18) ดังจะเห็นได้จากผลงานของ ขวัญอินโข่ง จิตรกรคนแรกของไทยที่เขียนภาพแบบเหมือนจริงผสมผสานกับจิตรกรรมประเพณีไทย (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2531, หน้า 18) แต่กระนั้นก็ดีในรัชสมัยของพระองค์ยังได้มีการจ้างศิลปินชาวตะวันตกเขียนภาพคนเหมือนพระองค์รวมทั้งพระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์อีกด้วย (วิโชค มุกดามณี, 2543, หน้า 9)

บทบาทของจิตรกรรมตะวันตกที่นำมานี้ภาพคนเริ่มชัดเจนมากยิ่งขึ้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระ

พระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้สถาปนาโรงเรียนเพาะช่างในปี 2456 ซึ่งถือว่าเป็นสถานศึกษาศิลปะแห่งแรกในประเทศไทยที่สอนจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน (คณะกรรมการจัดงานสมโภชน์กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี, 2525, หน้า 19) ต่อมาเมื่อ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี นามเดิม ซี เฟโรจี ชาวอิตาลีที่เข้ามาเป็นช่างปั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้วางรากฐานศิลปะหลักวิชาตามแนวตะวันตก อีกทั้งยังเป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรในปี 2486 สำหรับการเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษาเขียนภาพจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนตามแบบเหมือนจริง (ดำรง วงศ์อุปราช, 2521, หน้า 31 - 36)

จนกระทั่งมีการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2492 ผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน ชื่อภาพ “หญิงสาวเปลือย” ของ จำรัส เกียรติก้อง ก็ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลเหรียญทอง หลังจากนั้นศิลปินที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยก็เริ่มนิยมเขียนภาพคนส่งประกวดในงานการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติกันมากขึ้น เป็นต้นว่า เพื่อ หริพิทักษ์ ชลูด นิ่มเสมอ ฯลฯ (หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544, หน้า 10)

พอในช่วงปี 2506 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้ทรงสนพระทัยในการเขียนภาพจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน และได้เข้าร่วมแสดงงานการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายครั้ง ซึ่งผลงานของพระองค์เป็นงานลัทธิเอกซเพรสชันนิสม์ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2534, หน้า 26) แต่กระนั้นก็ตีภาพคนก็ยังคงจัดให้มีความสำคัญ และสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ ได้จัดหลักสูตรวิชาจิตรกรรมภาพคนไว้เพื่อมุ่งหวังให้นักศึกษาศิลปะได้เรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพ (เพาะช่าง, 2534, หน้า 26) และแนวคิดความเชื่อในการเขียนภาพคนก็มีลักษณะต่างๆ กัน ตามปรัชญาความเชื่อทางศิลปะและความรู้ที่อาจารย์ผู้สอนได้รับมาจากต่างประเทศ ดังจะเห็นได้จากผลงานของ อารี สุทธิพันธุ์ที่จบการศึกษาทางด้านจิตรกรรมจากสหรัฐอเมริกา และมีลักษณะผลงานภาพคนในแนวลัทธิแอบสแตรคเอกซเพรสชันนิสม์ (อารี สุทธิพันธุ์, 2534, หน้า 30) ซึ่งมีรูปแบบการถ่ายทอดที่ตรงข้ามกับศิลปะหลักวิชาของโรงเรียนเพาะช่าง ที่เน้นเหมือนจริงตามศิลปะตะวันตกในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (เพาะช่าง, 2534, หน้า 28)

อย่างไรก็ตามบทบาทของจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยังมีปัญหาบางประการ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ความเชื่อ และรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสภาพสังคมไทย ทั้งอดีตที่ผ่านมายังจำกัดเรื่องเทคนิควิธีการและรูปแบบตามศิลปะหลักวิชา ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนจึงเป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในทางทัศนศิลป์และที่ผ่านมามงานวิจัยทางด้านนี้ยังไม่ปรากฏว่าผู้สนใจศึกษาเฉพาะ จะมีก็แต่เพียงงานวิจัยเพียงบางแง่มุมเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์โดยวิเคราะห์เนื้อหาารูปแบบ และกลวิธี ผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2492 – 2546 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน และส่งผลต่อการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาและศิลปกรรมในระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาเนื้อหา รูปแบบและกลวิธีของผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษารูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2492 – จนถึง พ.ศ. 2546

2. การวิจัยนี้จะมีขอบเขตการวิจัยเฉพาะผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทยของศิลปินที่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน โดยมีประวัติการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมภาพคนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อีกทั้งยังนำผลงานออกมาแสดงเผยแพร่ในการแสดงศิลปกรรมในวาระต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ
- 2.2 การแสดงศิลปกรรมแห่งประเทศไทย
- 2.3 การแสดงศิลปกรรมครบรอบ 100 ปี ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี
- 2.4 การแสดงศิลปกรรมครบรอบ 72 ปี อารี สุทธิพันธุ์
- 2.5 นิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัย
- 2.6 การแสดงศิลปกรรมยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนบริษัทฟิลลิป มอร์ริส
- 2.7 นิทรรศการจิตรกรรมร่วมสมัยนานาชาติ
- 2.8 การแสดงผลงานศิลปกรรมส่วนบุคคล

วิธีการดำเนินวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ร่วมกับวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อศึกษารูปแบบ เนื้อหา กลวิธี ในผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย พ.ศ. 2492- 2546 รวมทั้งการสัมภาษณ์ศิลปิน (Interview) และนำมาศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูล ข้อเท็จจริงจากองค์ประกอบต่างๆ และนำมาเสนองานวิจัยโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนาม
3. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

4. เขียนเรียบเรียงรายงานวิจัย

5. ดำเนินการจัดพิมพ์และจัดรูปเล่ม

6. นำเสนอผลงานวิจัย

ผลจากการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์จิตรกรรมสีน้ำมันในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. 2492 – 2546 สรุปผลได้ดังนี้

1. เกี่ยวกับวิวัฒนาการจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย

จิตรกรรมของไทยได้รับอิทธิพลของศิลปะตะวันตก ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 โดยเข้ามาปรากฏในผลงานจิตรกรรมไทยเมื่อขรัวอินโข่ง จิตรกรที่มีชื่อเสียงในยุคนั้น ได้มานำประยุกต์ใช้ในงานจิตรกรรม เป็นต้นว่า ทศนิยภาพกับทฤษฎีแสงเงา และการเขียนภาพคนเป็นแนวตะวันตกมาใช้ผสมผสานกับจิตรกรรมไทย ต่อมารัชสมัย ร. 5 อันเป็นช่วงยุคปรับตัวและพัฒนาประเทศอย่างเร่งด่วน จากการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาส ยุโรป 2 ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. 2440 และ พ.ศ. 2450 ซึ่งพระองค์ได้มีความสนใจในงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนแบบศิลปะหลักวิชาซึ่งเคยรุ่งเรืองตั้งแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ อีกทั้งยังได้ทรงเป็นแบบให้ศิลปินชาวยุโรปเขียนพระบรมสาทิสลักษณ์ของพระองค์อีกด้วย จากการที่ทรงสนพระทัยในงานจิตรกรรมสีน้ำมันครั้งนั้น ทำให้พระองค์ส่งคนไทยไปศึกษาต่อวิชาศิลปะที่ประเทศอิตาลี ซึ่งได้แก่ พระยาสรลักษณ์ลิขิต (จันทร์ จิตรกร) เพื่อนำมาความรู้มาเผยแพร่และพัฒนาประเทศ แต่กระนั้นก็ดีในรัชสมัยของพระองค์ยังได้จ้างศิลปินชาวต่างชาติ ชื่อ ริโกลี มาเขียนภาพผนังปูนเปียกที่พระที่นั่งอนันตสมาคม สำหรับนายริโกลีนี้ได้สอนศิลปะตะวันตกแก่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ศิลปินกรุงสยามในสมัยนั้นอีกด้วยเช่นกัน

ผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนที่เขียนโดยพระยาสรลักษณ์ลิขิตถือเป็นปรากฏเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็นพระบรมสาทิสลักษณ์และเจ้านายชั้นสูง แต่กระนั้นก็ดี พระองค์ยังปรารถนาถึงการจัดตั้งโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานศิลปะในช่วงที่เสด็จเยี่ยมโรงเรียนหัตถกรรมราชบูรณะ

ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้สถาปนาโรงเรียนเพาะช่าง ขึ้นในปี พ.ศ. 2456 ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาศิลปหัตถกรรมแห่งแรกในประเทศไทย นอกจากนี้ พระองค์ยังได้จ้างศิลปินชาวต่างชาติมาพัฒนาประเทศให้ทันสมัย ได้แก่ นายคอร์ราโด เฟโรจี ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้ซึ่งมีบทบาทในการก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรม และต่อมาได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี 2486 ตามวิถีทางของจอมพล ป. พิบูลสงคราม การกำเนิดขึ้นของมหาวิทยาลัยศิลปากรถือเป็นเส้นทางของศิลปะหลักวิชาตาม

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2492 ได้มีการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 1 จากการผลักดันและร่วมมือของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และนายชาโตมิ ศิลปินญี่ปุ่นที่พำนักในประเทศไทย จุดมุ่งหมายของการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติเพื่อต้องเผยแพร่ผลงานทางศิลปะของศิลปินแก่ประชาชน และที่สำคัญต้องการกระตุ้นให้ศิลปินมีการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะมากขึ้น ผลงานที่รับรางวัลเหรียญทองครั้งแรกเป็นจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคน ผลงานของ จำรัส เกียรติก้อง ซึ่งเป็นภาพผู้หญิงเปลือยนับแต่นั้นมาจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนก็ได้รับความนิยมและยกย่องว่าเป็นผลงานสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ศิลปินต้องเรียนรู้จากสถาบันศิลปะด้วยการศึกษาวิชากายวิภาคอย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตาม การเขียนสีน้ำมันภาพคนก็เปลี่ยนไปตามแนวคิดการสร้างสรรคของศิลปินตามสภาพเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่มากยิ่งขึ้น สำหรับจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2492 – พ.ศ. 2546 แบ่งช่วงเวลาการพัฒนาก่อเป็น 5 ยุค ดังนี้

1. จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะสมัยใหม่และความเหมือนจริง ในยุคของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี พ.ศ. 2492 – 2501 เป็นช่วงที่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้ส่งเสริมสนับสนุนการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติเป็นครั้งแรกที่ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. 2492 และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายๆ ไปด้วยดีไม่ว่าจะเป็นข้าราชการจากกรมศิลปากรและจากบุคคลภายนอก และในช่วงเวลานั้นมีศิลปินที่โดดเด่นในด้านการเขียนภาพคนสีน้ำมันหลายคน อีกทั้งยังได้รับรางวัลเหรียญทองจากการแสดงผลงานสีน้ำมันภาพคนอีกด้วย ในขณะเดียวกันศิษย์เอกของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่กลับจากศึกษาต่อจากต่างประเทศอิตาลี ได้แก่ เพื่อ หริพิทักษ์ ได้นำผลงานภาพคนที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะสมัยใหม่มาเผยแพร่แก่ศิลปินด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีศิลปินที่มาจากโรงเรียนเพาะช่างและไม่ได้ร่ำเรียนศิลปะสร้างสรรค์ภาพคนด้วยเช่นกัน งานส่วนใหญ่จะเป็นงานสร้างสรรค์ภาพคนและพระบรมสาทิสลักษณ์ นอกจากนี้ก็มีงานในลักษณะจัดองค์ประกอบภาพคนเข้ามาอีกด้วย ศิลปินที่มีชื่อเสียงดังกล่าวได้แก่ จำรัส เกียรติก้อง เพื่อ หริพิทักษ์ สนธิ ดิษฐ์พันธุ์เฉลิม นาคีรักษ์ ถวัลย์ ดัชนี อวบ สาณะเสน กมล ทศนาชลิ ช่าง มูลพินิจ สมโภชน์ อุปอินทร์ เป็นต้น

2. จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคอิทธิพลตะวันตกและตัวตน พ.ศ. 2502 – 2511 จากการที่ทรงสนพระทัยในงานจิตรกรรมและส่งภาพเข้าร่วมแสดงในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ในปี 2502 นับเป็นเหตุการณ์ที่โดดเด่นแก่วงการศิลปกรรมภาพฝีพระหัตถ์ที่มีทั้งภาพเหมือนบุคคลและภาพคนในลักษณะแบบเหมือนจริงและลัทธิเอกเปรสชันนิสม์ นอกจากนี้ในปี 2504 อารี สุทธิพันธุ์

3. จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะเพื่อศิลปะและศิลปะเพื่อชีวิต พ.ศ.2512 – 2522 ช่วงเวลานี้มีความเคลื่อนไหวของนักศึกษาและประชาชนเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย กระแสการเรียกร้องทำให้เกิดเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง เหตุการณ์วันมหาวิปโยค ในปี พ.ศ. 2516 จากกระแสทางการเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งผลให้ศิลปินที่ทำงานด้านศิลปะเพื่อชีวิต เพื่อแสดงเนื้อหาเรื่องราวในสภาพสังคมที่ชนชั้นปกครองเอาเปรียบประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยออกมาในรูปภาพเขียนที่สะท้อนชีวิตผู้คน ความยากไร้ ความอดอยาก การเอารัดเอาเปรียบ ส่วนทางด้านศิลปินที่เชื่อมั่นในศิลปะเพื่อศิลปะ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นศิลปินที่มาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรก็ยังคงทำงานต่อเนื่องตามอุดมการณ์ของศิลปะเช่นกัน อีกทั้งยังคงส่งผลงานการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติเช่นกัน และในปี พ.ศ. 2522 ได้มีการแสดงศิลปกรรมแห่งประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยการร่วมมือของศิลปิน นักวิชาการ กวี และองค์กรต่างๆ จุดประสงค์เพื่อสนับสนุนการแสดงผลงานทางศิลปะที่ไม่ต้องการคัดเลือกผลงานแสดง แต่ศิลปินต้องการแสดงออกอย่างหลากหลายไม่จำเพาะเจาะจงว่าจะเป็นผลงานจากสถาบันใด จากแนวคิดกล่าวทำให้ศิลปะเปิดกว้างและมีผลงานศิลปกรรมทั่วประเทศ สำหรับศิลปินทั้งหมดที่กล่าวถึงในยุคนี้ได้แก่ สุขสันต์ เหมือนนิรุทธิ์ ลาวัณย์ อุปอินทร์ โชคชัย ตักโพธิ์ เกียรติศักดิ์ ชานนารณ จักรพันธุ์ โปษยกฤต วสันต์ สิทธิเขตต์ ธรรมศักดิ์ บุญเชิด จิรศักดิ์ พัฒนพงศ์ ไพศาล ธีรพงศ์วิญญูพร เป็นต้น

4. จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคศิลปะร่วมสมัยโดยการแสดงออกอย่างหลากหลาย พ.ศ. 2523 – 2531 หลังจากการคลี่คลายทางการเมืองมีการจัดตั้งรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง รวมทั้งการก่อตัวทางสังคมที่มีการพัฒนาความสำนึกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมทางศิลปะจากหน่วยงานภาคเอกชนต่างๆ ทำให้ศิลปะมีการพัฒนาอย่างหลากหลายมากกว่าที่เคยเป็นอยู่ อีกทั้งสถาบันศิลปะเริ่มมีการพัฒนาหลักสูตรและเริ่มมีการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์กระจายไปสู่ภูมิภาค ทำให้ศิลปินที่เขียนภาพคนยังคงทำงานต่อเนื่องกันไปโดยไม่สนใจว่าจะเป็นผลงานในแนวแบบใด ความเป็นปัจเจกชน ความมีอิสระภาพทางความคิดก่อเกิดรูปแบบศิลปะหลายแนวทาง

5. จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนยุคโลกศิลปะไร้พรมแดน พ.ศ. 2532 – 2546 จากกระแสเศรษฐกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็ว นโยบายเปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้าเพื่อนำไปสู่ประเทศอุตสาหกรรม การพัฒนาที่เกินความจริงจากเฟื่องฟูนำไปสู่การล้มละลายแบบเศรษฐกิจฟองสบู่ จนกระทั่งมาฟื้นฟูในช่วงปรับประเทศไปสู่เทคโนโลยีและความก้าวหน้าของกระแสโลกาภิวัตน์ ความหลากหลายของสารสนเทศ ศิลปะเริ่มก้าวไปสู่ในโลกไร้พรมแดน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในโครงการศิลปกรรม ทำให้งานศิลปะการเขียนสีน้ำมันภาพคนเริ่มเปลี่ยนไปในทิศทางต่างๆ ทั้งแบบดั้งเดิมที่นำสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ หรือแบบเหมือนจริง ศิลปินพยายามหาแนวทางการสร้างสรรค์เป็นของตัวเอง ยุคนี้ถือว่าศิลปินมีอิสระเต็มที่ในการสร้างสรรค์ผลงานซึ่ง ได้แก่ วราวุธ ชูแสงทอง ศักดิ์วุฒิ วิเศษมณี สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง สุรเดช แก้วท่าไม้ จันนัต สารารักษ์ ศักย ขุนพลพิทักษ์ สมศักดิ์ รัชย์สุวรรณ ชาดิชาย ปุຍเปียน นาวิน เบียดกลาง โกศล พิณกุล สิริชัย สอนชิต สันติ ทองอยู่ จำเนียร ทองมา เป็นต้น

2. เกี่ยวกับเนื้อหา รูปแบบ และกลวิธีของผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในประเทศ ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2492 – 2546

จากการศึกษาครั้งนี้ จำแนกเนื้อหาที่ศิลปินนิยมสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนมากที่สุดโดยเรียงลำดับ ดังนี้ เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับภาพเปลือย เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับจินตนาการโดยสร้างให้ชัดเจนและคลุมเครือ เนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ และเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

รูปแบบที่ศิลปินนิยมสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนมากที่สุดโดยเรียงลำดับ ดังนี้
รูปแบบแสดงความแน่วแน่ของวัตถุ และรูปแบบแสดงอารมณ์

เทคนิคที่ศิลปินนิยมสร้างสรรค์จิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนมากที่สุดโดยเรียงลำดับ ดังนี้
เทคนิคการแสดงผิวหยาบโดยการใช้อ้อยแปรง และเทคนิคแสดงความเรียบร้อยโดยการระบายแบบเกลี่ยเรียบ

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในลักษณะเชิงปรัชญาหรือลักษณะอื่นๆ
2. ควรมีการวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันภาพคนในแง่การได้รับอิทธิพลของศิลปินชาวตะวันตกในแต่ละทิศทางศิลปะ

3. ควรมีการวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมภาพคนด้วยสื่ออื่นๆ อีก ตามที่ศิลปินมีความถนัด และสนใจ เช่น สีน้ำ สีฝุ่น สีอะคริลิก เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2523). **ศิลปะสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. (2525). **จิตรกรรมกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- พิริยะ ไกรฤกษ์, และเผ่าทอง ทองเจือ. (2527). **ศิลปกรรมหลัง พ.ศ. 2475**. กรุงเทพฯ: ศรีบุญพับลิเคชั่น.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2541). **พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ - ไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เพื่อนพิมพ์.
- วิโชค มุกดามณี, และสุธี คุณาวิชยานนท์. (2540). **5 ทศวรรษศิลปกรรมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2534). **ศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- อารี สุทธิพันธุ์. (2519). **ศิลปะกับมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อำนาจ เย็นสบาย. (2524). **ประวัติศาสตร์ศิลปกรรมของรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: หน่วยงานศึกษา
นิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- Acton, M. (2000). **Learning to look at painting**. London: Routledge.
- Foster, H and Krauss, R. (2002). **Art since 1900 : Modernism antimodernism postmodernism**. Singapore: Thames & Hudson.
- Honnef, K. (1992). **Contemporary art**. Germany: Taschen.
- Krauss, A.C. (1995). **The story of painting**. Cologne: Konemann.
- Lucie -Smith, E. (1996). **Visual arts in the twentieth century**. London : Laurence King.